

текстів комічного змісту інших видань з подальшою порівняльною характеристикою використовуваних мовних засобів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Білодід Ю. І. Засоби іронії у сучасному політичному романі / Ю. І. Білодід // Мовознавство. – 1981. – № 4. – С. 71-73.
2. Боров Ю. Комическое, или О том, как смех казнит несовершенство мира, очищает и обновляет человека и утверждает радость бытия / Юрий Боров. – М.: Искусство, 1970. – 272 с.
3. Вареник С. В. Комическая экспрессия в языке советского фельетона (60-80 гг.): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Світлана Василівна Вареник. – К., 1984. – 24 с.
4. Гуйванюк Н., Пацаранюк Ю. Синтаксичні способи реалізації іронічного значення в українських фольклорних жанрах / Н. Гуйванюк, Ю. Пацаранюк // Вісник Львів. ун-ту. – Серія філол. – 2004. – Вип. 34. – Ч.І. – С. 24-31.
5. Изард К. Э. Психология эмоций / К. Э. Изард. – СПб: Издательство «Питер», 1999. – 464 с.
6. Окунева И. О. Приемы речевого воздействия в печатных СМИ России, Великобритании, США и Канады / И. О. Окунева // Политическая лингвистика. – № 4 (38). – 2011. – С. 104-116.
7. Подюков И. А. Народная фразеология в зеркале русской культуры / И. А. Подюков. – Пермь: ПГПИ, 1991. – 128 с.
8. Тимчук О. Т. Семантико-стилістичне явище гри слів в українській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Олена Тихонівна Тимчук. – К., 2003. – 14 с. – Режим доступу: <http://referatu.net.ua/referats/7569/152485>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ірина Мариненко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мови та стилістики Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наукові інтереси: стилістика й граматики української мови, гумор у ЗМІ.

УДК 811.1:81'42

ІСТОРІОГРАФІЯ СУЧАСНИХ ЩОДЕННИКОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ірина СІРКО (Дрогобич, Україна)

Запропоновано історіографічний огляд актуальних для сучасної діаріумології теорій, систематизованих знань щодо соціокультурних тенденцій, історичних чинників, які мали визначальний вплив на становлення й розвиток щоденника як самодостатнього жанрового утворення.

Ключові слова: щоденникознавство (діаріумологія), щоденник, щоденникознавчі дослідження, історіографія.

The article provides the historiographical review of the actual for modern Diary Studies theories, concerning the sociocultural tendencies and historical factors, which had a remarkable influence on the formation and development of a diary as a self-sufficient genre.

Keywords: Diary Studies, diary, diary scientific research, historiography.

Початок ХХ ст. – це період актуалізації щоденника як об'єкта цілеспрямованого лінгвістичного вивчення. На тлі активного зацікавлення щоденниковим дискурсом і, як наслідок, помітного збільшення кількості щоденникознавчих досліджень у різних галузях гуманітарного знання (у теорії мовленнєвих жанрів, літературознавстві, психолінгвістиці, теорії комунікації тощо) втрачає актуальність теза про те, що «критичне і наукове усвідомлення щоденника як жанру в науці позначене епізодичністю та поодиноким сприйняттям його як маргінальної жанрової форми» [9: 3].

Науковий інтерес до автодокументальної літератури, одним із жанрових різновидів якої є щоденник, помітно інтенсифікується наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., коли були опубліковані невідомі до того часу і часто недоступні широкому читачькому загалові щоденники видатних письменників, художників, журналістів, політиків, учених, громадських діячів, пересічних людей – свідків своєї епохи. Дослідження вказаного періоду мають здебільшого дискусійний характер, стосуються загальних питань методології, жанрових характеристик щоденника, його функціональної спрямованості. Показово, що уже на цьому початковому етапі однією із стрижневих збіжних позицій стала теза про самостійність жанру, його самоцінність і самодостатність як об'єкта культури (праці М. О. Богомолу, К. Вьолле та О. П. Гречаної, К. Р. Кобріна, А. М. Колядіної, С. В. Рудзівської, І. Л. Савкіної, В. І. Свинцова та ін.). Водночас вивчення жанру щоденника в історіографічному аспекті й досі залишається на периферії мовознавчих запитів.

Мета пропонованого дослідження – системно простежити щоденникознавчі здобутки української та російської історіографії, адже ці галузі через відомі причини тривалий час розвивалися в єдиному руслі, в межах єдиної науково-методичної парадигми.

На актуалізацію питань, зумовлених переміщенням щоденникознавства з периферії у центральну сферу гуманітарного знання, одним із перших відреагувало *літературознавство*. Місце щоденника в системі літературних жанрів, його функції, а також перспективи розвитку тих

чи тих видів записів – лише загальні напрямки літературознавчих дискусій. Серед більш конкретних аспектів відзначаємо характеристику щоденників із власне жанрового погляду – питання специфіки функціонування, образної системи, методу та стилю, сюжету і композиції, організації просторово-часового плану розповіді, представленості щоденникових форм у літературних творах тощо. Інформативними щодо цього є дисертаційні та монографічні дослідження, а також наукові розвідки вітчизняних учених М. М. Варикаші, Н. І. Видашенко, О. А. Галича, Д. В. Затонського, А. В. Ільків, А. В. Кочетова, О. В. Максименко, Н. М. Момот, М. І. Степаненка, Н. О. Чиж, О. В. Шеховцової.

Різномасштабне наукове осмислення жанру щоденника здійснене у російському літературознавстві, зокрема у працях, що стосуються загальних проблем теорії жанру, істотно поглиблюють теоретичні засади та практичні підходи до аналізу щоденникових записів, розвивають методологічні засади їх наукового дослідження. подають докладну характеристику ідіостильових особливостей нотаток (А. Н. Алексєєв, Н. Б. Банк, О. Б. Боброва, О. Г. Єгоров, А. А. Залізняк, К. І. Калініна, О. М. Криволапова, М. Ю. Міхеєв, В. Д. Оскоцький, О. В. Подгорський, М. Г. Чулюкіна та ін.).

Лінгвістичні студії щоденникових текстів поки що нечисленні й здебільшого зорієнтовані на вироблення базових типологічних характеристик щоденників. Учені простежують специфіку «переломлення» в діаристиці традиційних текстових категорій (як-от зв'язність, завершеність і т. ін.), визначають структурно-стилістичні та лексико-семантичні особливості діаріумних текстів різних типів, аналізують мовні засоби реалізації комунікативних стратегій і тактик у щоденниковому дискурсі тощо. У сферу лінгвощоденникознавчого інтересу також щораз частіше потрапляють питання ідіостильової своєрідності щоденників, особливості реалізації у них національної та індивідуальної, а також часово маркованої мовної картини світу (Н. Б. Анциферова, У. Баоянь, Ф. А. Єрмошин, О. М. Залогіна, П. А. Ібрагімова, К. І. Калініна, Т. О. Кальщикова, Т. А. Космеда, Н. В. Молодих, О. В. Петешова, А. Н. Приймак, Т. В. Радзієвська, М. І. Степаненко та ін.).

Значний поступ у вивченні специфіки щоденника зумовило визнання його значущості як історичного джерела. Щоденникові записи цікавлять дослідників не тільки з погляду фактографічної специфіки, здатності конкретизувати окремі факти історії, але й завдяки яскраво вираженим у них громадським та інтимно-особистісним інтонаціям, що сприяють пізнанню особливостей і епохи, і постатей самих діаристів – інтерпретаторів історичних подій. Цінні спостереження щодо природи й специфіки щоденників в історичному аспекті висловлено у монографічних працях російських учених О. М. Криволапової, В. Д. Оскоцького, дисертаційних дослідженнях В. В. Лапіна, У. С. Любятинської, Е. І. Мокряк, С. В. Павловської, А. С. Рейнгольд, М. О. Смірної, а також у розвідках Н. І. Канішевої, О. Р. Курапової, В. Л. Малькова, М. Г. Чулюкіної та ін. Історичний аспект послідовно акцентований також в українських щоденникознавчих студіях (дисертаційні праці С. В. Дарчик, Ю. О. Щербак, наукові статті І. Б. Гирича, О. Д. Огуя, І. Я. Петрія, Т. П. Ралдугіної, В. О. Шевчука, В. О. Соболя, С. О. Якобчук, І. І. Ярмошика).

У контексті дослідження жанру щоденника в історичному аспекті на безперечну увагу заслуговує сучасний чотиристоронній анований показчик «Росія та російська еміграція у спогадах та щоденниках, виданих за кордоном у 1917-1991 рр.» за редакцією А. Г. Тартаковського, що стало логічним продовженням фундаментальних видань «Історія дореволюційної Росії в щоденниках і спогадах» за редакцією проф. П. А. Зайончковського та «Спогади і щоденники XVIII-XX ст. Показчик рукописів» за редакцією С. В. Житомирської. Продуктивну методику упорядкування каталогів щоденників, систематизації матеріалу, а також класифікації досліджуваних джерел запропоновано у праці Л. М. Рошала «До методики складання каталогів мемуарів і щоденників». Вагомим внеском в історіографічне дослідження жанру щоденника є видання «Сучасне щоденникознавство: бібліографічний показчик» – єдине на сьогодні узагальнення здобутків української діаристики [16]. Показово, що у зазначеному виданні систематизовано бібліографію праць, які репрезентують різні наукові парадигми дослідження щоденникових текстів (мовознавчий, літературознавчий, історичний, культурологічний тощо). Показчик уміщує відомості про автореферати дисертацій, про монографії, рецензії, довідкові видання, статті в наукових збірниках, у матеріалах науково-практичних конференцій та публікації у фахових виданнях і науково-методичних журналах.

Для діаріумології ХХ ст. характерна активізація вивчення щоденників із застосуванням культурологічного підходу. Не заперечуючи традиційних підходів – історичного (щоденникові записи – це джерело для пізнання історії) та літературознавчого (щоденники як явище мистецтва, своєрідні художні твори тощо), культурологічний підхід передбачає використання відповідних напрацювань, завдяки чому помітно розширює науковий потенціал щоденникознавства. Такий підхід свідчить про панорамне, комплексне вивчення щоденникових записів з урахуванням надбань суміжних дисциплін. Наприклад, роль щоденника як

перспективного джерела у вивченні «історії повсякденності» акцентують фахівці у галузі *історичної соціології*, які зосереджуються на виявленні інформаційних можливостей цього виду еґо-документа для дослідження сфери повсякденності певного топосу. Як зазначає О. В. Золотухіна-Аболіна, «сфера повсякденності – це сфера узгоджених дій, такої поведінки, де всі взаємопов'язані один з одним й інтерпретують світ разом» [5: 15]. Як невід'ємний компонент чуттєвого і раціонального досвіду окремої людини, накопичувач і транслятор актуальних для неї знань, значень, а, отже, й своєрідне «розгадування сенсів і символів» щоденного життя соціуму [Див.: 8: 174-185], *повсякденність* потрапляє у коло наукового розгляду у щоденникознавчих працях О. В. Машніної, А. Н. Алексеєва, С. В. Голікової, Н. О. Осипової, І. О. Сердюка, І. М. Ситого та ін.

Комплекс підходів до вивчення щоденникових текстів продуктивно доповнює їх інтерпретація на *філософських* засадах, адже своєрідне світобачення діаристів, світоглядна маркованість записів часто стимулюють дослідників до з'ясування філософських аспектів трактування діаріумних текстів. К. С. Пігров наголошує на тому, що існує «глибинний зв'язок філософії з щоденником як засобом самопізнання» [15: 265-286]. В українській діаріумології спроби простеження філософських рефлексій авторів у текстах щоденникових записів, з'ясування філософських мотивів діаріумної творчості, моделювання філософських ідей у щоденниках, осмислення в них філософсько-буттєвих реалій доби здійснюють О. О. Бистрова, Н. М. Момот, О. С. Ткачук, А. В. Харченко, Н. Є. Шолуха, П. М. Ямчук та інші дослідники.

На зрощенні філософського та лінгвістичного підходів до розгляду щоденника акцентує Т. Г. Щедріна: «саме щоденниковий, мемуарний, епістолярний та інші жанри еґо-документів надають специфічні відтінки словесній тканині російської філософської «сфери розмови» [18: 361]. Проблема вивчення «філософічності як особливої спрямованості авторської свідомості і слова» стає актуальною і для таких щоденникознавців, як О. О. Акелькіна, Г. Я. Галаган, Н. В. Гурєєва, О. Ю. Константинова, А. Б. Тарасов та ін. На увагу заслуговує ґрунтовна праця сучасної дослідниці Н. О. Громової «Достоевський: Документи, щоденники, листи, мемуари, відгуки літературних критиків і філософів», у якій в контексті аналізу творчості Ф. М. Достоевського авторка пропонує низку відгуків сучасних критиків про щоденникову діяльність письменника. Про актуальність щоденника і його затребуваність як об'єкта дослідження свідчить також факт видання у 2009 році чергового випуску серії «Сучасна російська філософія», що публікує особисті щоденникові записи Г. Д. Гачева, В. В. Бібіхіна, С. Г. Семенової, К. С. Пігрова.

Продуктивним напрямком сучасного щоденникознавства стає кореляція мовних особливостей записів і *психотипу* їх автора. На сьогодні в статусі психолінгвістичної аксіоми вже усталилася думка про те, що мова творів є наслідком глибинних процесів селекції мовного матеріалу, що залежать від внутрішнього світу авторів, зумовленого не тільки культурними, історичними та соціальними факторами, а й психічними основами особистості. В. С. Соловйов з цього приводу зауважує: «іноді автор змушений, практично не маючи вибору, приймати ту жорстку схему, яка визначається не стільки культурно-історичною ситуацією, скільки психоментальними особливостями автора, які зберігають ще зв'язки зі сферою біологічного, хоч, звичайно, й ускладненими «культурною» опосередкованістю» [17: 448]. Суголосну думку висловлює С. П. Михида, зазначаючи, однак, що визначення психотипу автора тексту хоч і важливе для пізнання його мовної особистості, однак недостатнє для характеристики мови твору. На погляд дослідника, важливо врахувати «цілий спектр психічних виявів: здібностей, характеру, темпераменту, спрямованості, емоційно-вольової та підсвідомої сфер. Тільки в такому поєднанні можна говорити про цілісність в осягненні особистості митця, і, відповідно, про проєкцію тих проявів у творчості» [12: 19]. Актуальним є також психоавтобіографічне дослідження щоденникового дискурсу, психологічний аспект вивчення мови нотаток, дослідження ідіостилів діаристів в аспекті психологічної інтерпретації, актуалізації зв'язку «мова – психологічна основа» у щоденниковій творчості (Н. М. Момот, В. М. Чернецька), психологічної детермінованості мови щоденників (М. М. Варикаша, Є. В. Заварзіна, С. Є. Ігнат'єва, В. М. Коваленко, Т. А. Космеда, О. Ю. Піскун, І. М. Сирко, К. Я. Танчин, О. Ткачук).

Необхідність вивчення взаємодії у щоденниковій прозі зовнішніх обставин створення тексту і психологічного фактора відзначають і російські дослідники. Так, М. Ю. Міхеєв зазначає, що «варто було б вивчати психологічні різновиди людей, їх мотиви, причини..., і сам «асортимент» оповідей, які доречні для того чи того випадку, набір «мовних жанрів», якими людина володіє і тих, які вона вважає за краще в тому чи тому разі використовувати» [11]. Кореляція між мовними особливостями твору й психотипом автора визначає напрямок наукових пошуків О. Г. Єгорова, О. М. Залогіної, Е. І. Мокряк, К. Є. Чурилової та ін. З їхніми висновками перегукується думка А. О. Морозова про те, що щоденники наближують читача до розгадки «того культурно-психологічного шифру», який міститься в будь-якому документальному джерелі [13: 77].

Структурний психоаналіз актуалізує проблему гендерної саморепрезентації автора в щоденникових текстах. *Гендерну діаріумологію* як окремий напрямок сучасного щоденникознавства доцільно розглядати у трьох вимірах: *культурно-екзистенційний* (відкидання біоесенціалістських поглядів на жінку й дослідження причини, чому суспільство і культура приписують жіночим образам вторинні ролі); *семіотичний* – передбачає аналіз чоловічого і жіночого письма; *психоаналітичний* (аналізуючи мовностилістичний рівень текстів, дослідники дешифрують прихований зміст – відбиття несвідомих імпульсів автора записів, які розкривають специфіку його сексуальності і гендерну ідентичність). Останню дослідники визначають як «складову частину авторського дискурсу, тому її реконструкція та дослідження її впливу на творчість письменника стають глибинною проблемою автобіографізму» [1: 16]. У вітчизняній науці про щоденники гендерна проблематика стає об'єктом аналізу В. П. Агеєвої, М. М. Варикаші, І. В. Захарчук та ін. У російській діаріумології цю проблему висвітлено у наукових працях О. П. Гречаної, Т. В. Кисельової, І. Л. Савкіної, П. Є. Фокіна тощо.

З погляду вербалізації психічного буття авторів щоденникових записів цінними виявляються інтернет-щоденники. Конструювання гендерної ідентичності в інтернет-дискурсі на матеріалі мережеских щоденників є предметом наукового зацікавлення Л. Р. Діасамідзе, гендерні основи інтернет-комунікації частково простежує І. С. Барбукова, на особливостях мовної поведінки комунікативних, обумовлених впливом гендерної ідеології, зосереджує увагу О. П. Вакурова.

Попри те, що риси діалогічності властиві щоденникам значно меншою мірою, ніж іншим жанрам, у щоденникових записах зазвичай чітко простежується позиція автора щодо суперечливих, неоднозначних питань, орієнтація на уявного співрозмовника, розмова з самим собою на певні актуальні теми і т. д. Ця ознака умотивовує актуальність вивчення *комунікативної спрямованості щоденника* (А. К. Досенко, Т. О. Кальщикова, Т. А. Космеда, Т. В. Радзівська). Категорію діалогічності у проекції на діаріумні тексти висвітлено також у працях А. Н. Алексєєва, К. І. Калініної, К. С. Пігрова, О. В. Шеховцової.

Незважаючи на значну кількість досліджень, які різноаспектно висвітлюють питання комунікативності щоденникових текстів, *автокомунікація* як «пізнання діаристом дійсності у процесі передавання знань про світ винятково собі» [14: 15], її різновиди та специфіка з'ясовуються поки що тільки спорадично. Водночас Т. А. Космеда слушно наголошує, що «особливості діалогу Ego і Alter Ego потребують вивчення, зокрема й у проекції на діяльність відомих учених, письменників, діячів культури, що дасть змогу краще зрозуміти ментальність, емоції, поступ думок кожної окремої особистості, українського народу, нації загалом» [8: 88]. Суголосних позицій дотримуються Л. А. Гаврилова, С. Є. Ігнат'єва, І. М. Кондратів та інші дослідники щоденникового дискурсу.

У контексті вивчення комунікативної спрямованості щоденникового жанру об'єктом розгляду стають *способи вираження, шляхи розкриття внутрішнього авторського «Я»*, адже «внутрішній монолог чи діалог з самим собою у цьому жанрі ведеться синхронно подіям зовнішнього буття, що формує великий ступінь відвертості, оголеності у зображенні фактів і подій» [2: 127]. Заслужують на увагу дослідження проблеми самопрезентації («представлення себе й отримання суб'єктом знань про себе» [7: 12], актуалізовані у працях Н. І. Видашенко, Ф. Лежена, І. Г. Новосолової, П. Є. Фокіна, В. В. Щурової у форматі монографічних праць, а також тез, статей тощо.

Значна кількість щоденникознавчих досліджень присвячена обґрунтуванню й описові диференційних ознак діаріумного дискурсу. Зокрема, домінуючою ознакою у щоденнику є *інтимізація*, а самі щоденникові записи учені одностайно характеризують як найбільш інтимізовані тексти з-поміж усіх літературних жанрів. Водночас аналіз наукових напрацювань у цьому напрямку дає підстави стверджувати, що зазначена проблема перебуває на периферії уваги щоденникознавців і лише епізодично потрапляє в коло їх стрижневих інтересів. Так, окремі спостереження щодо інтимізованості жанру щоденника висловлено у працях Н. Г. Брагіної, О. А. Галича, К. С. Пігрова, К. Є. Чурилової

Як слушно зауважує А. В. Ільків, «серед усіх мемуарних жанрів саме щоденник найповніше відтворює біографічного автора» [6: 6]. Ця специфічна ознака щоденника умотивовує дослідження його як форми *автобіографічної* культури, моделювання і представлення особистості, що пов'язано із загальною індивідуалізацією світогляду людини ХХ-ХХІ століття, з фокусуванням уваги на персональному досвіді (К. Вольє, Б. В. Затонський, М. Ю. Міхєєв, Н. М. Момот, Г. Я. Романова, В. М. Чернецька), і як частини національної і світової культури загалом (М. О. Богомолів, О. В. Подгорський, З. Н. Сурманідзе, М. Г. Чулюкіна).

Інтенсифікація написання й видання щоденників сприяє також активізації досліджень із *конкретного джерелознавства*, предметом яких стає вивчення записів окремих хронологічних періодів. На думку вчених, перспективність цього напрямку умотивовує те, що вивчення щоденників «в хронологічних рамках періоду дозволяє виявити причини, суть і етапи жанрової еволюції щоденника і вирішити ряд інших актуальних проблем» [4: 269]. Слушність цієї тези

підтверджує продуктивне, на наш погляд, дослідження щоденників кінця XIX – початку XX століття, як «періоду найвищої суспільно-політичної і соціальної напруги... коли і людський, і соціальний фактори були однаково вагомими» [10: 43]. Історико-культурну значущість щоденників таких переломних періодів у розвитку культури й соціуму визначають не тільки відображені у них епохальні події як унікальні фактографічні «звіти», а й потенційна можливість їх об'єктивної оцінки автором записів (С. С. Дмитрієв, Л. Д. Канцедал, С. С. Капустян, Г. С. Нелипа, С. Ф. Павленко, О. В. Тодійчук, М. Р. Федунь).

Глобальні соціокультурні, політико-економічні зрушення, що відбулися у XXI столітті, суттєво вплинули на всі сфери життя людини і позначилися на різновекторних дискурсах. На тлі підвищеного інтересу до таких змін, об'єктом уваги науковців стає віртуальна література, зокрема *онлайн* щоденники, які «дають змогу їх авторам не тільки вести блоги, відкриваючи їх для всіх охочих, отримувати відгуки на свої записи й відповідати на них, самореалізуватися, заявляти про свою компетентність, але й формувати приватне співтовариство, вибудовуючи з багатьох Life Journals щоденникову лінію своїх «друзів» [3: 158]. Вивченню цієї актуальної проблеми, а саме описові характерних ознак мережевих щоденників, визначенню їхніх функцій, класифікації текстів у межах розглядуваного типу, з'ясуванню спільних та відмінних рис мережевих і класичних записів, окресленню ключових понять мовного портрета автора інтернет-щоденника присвячують значну увагу і вітчизняні дослідники, і представники російської діаріумології. Так, найгрунтовніший на сьогоднішній день опис особливостей *онлайн* щоденників як феномену віртуальної літератури, їх поетики здійснено у дисертаційному дослідженні І. С. Барбукової, комунікативні стратегії і тактики в інтернет-щоденниках послідовно аналізує У. Баоянь, молодіжні щоденники в німецькомовному медійному просторі, а саме соціолінгвальний аспект проблеми з'ясовано у дисертації І. В. Волосенко, особливості віртуального дискурсу в просторі Інтернет на прикладі інтернет-щоденників простежує С. В. Заборовська. Поза увагою дослідників не залишаються й мовні особливості організації текстів мережевих щоденників (праці О. Г. Новікової, Н. В. Молодих, І. Л. Гудінової, І. С. Дьяченко, К. І. Левченко, Ю. В. Макаренко, О. В. Шеховцової, Н. Є. Шолуха).

Важливий аспект сучасної діаріумології – критичний аналіз щоденникової літератури (зовнішня та внутрішня критика щоденників). До зовнішньої критики належить встановлення автентичності джерела, вивчення історії оригінальності тексту, умов і способів видання та перевидання щоденників, визначення обсягу та характеру нашарувань різних редакцій, з'ясування можливих «перекручень» під час видання за первісним текстом і відновлення останнього. Внутрішня критика щоденників передбачає визначення класової належності діариста, його суспільного та службового становища, професії. Історіографію розглядуваного аспекту щоденникового жанру репрезентують монографічні та дисертаційні дослідження таких джерелознавців, як І. Л. Волгін, В. І. Габдуліна, Н. О. Громова, Н. А. Тарасова. Концептуально важливою є також аналітична критика записів окремих діаристів, яка передбачає з'ясування авторства джерела, спонукальних мотивів створення щоденників, часу і місця їх написання тощо (Б. Ф. Єгоров, Т. В. Захарова, А. В. Нікандрова, Г. В. Папакін, В. Ф. Погребенник, І. М. Старовойтенко, П. Є. Фокін, Ю. О. Щербак та ін.).

Перспектива висвітленого у цій розвідці аспекту щоденникознавчих досліджень полягає у поглибленому вивченні жанру щоденника в історіографічному аспекті, а також у пошуку й науковій атрибуції неопублікованих записів, у створенні зведеного каталогу опублікованих щоденників, у розробленні методологічних і методичних проблем опрацювання щоденникових текстів. Виконання цих завдань дасть змогу ввести у науковий обіг значний масив цінної з погляду історії української літературної мови та історії й теорії щоденникового жанру фактичної інформації.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Варикаша М. М. Гендерний дискурс у літературі non-fiction (на матеріалі щоденників письменників першої половини XX століття) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.06. / М. М. Варикаша. – К., 2009. – 20 с.
2. Видашенко Н. І. Специфіка розкриття внутрішнього «Я» у «Щоденнику» Аркадія Любченка / Н. І. Видашенко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Каразіна. – Серія : Філологічна. – 2006. – Вип. 47 (727). – С. 126-130.
3. Дьяченко І. С. Онлайн-щоденник у віртуальному просторі INTERNET / І. С. Дьяченко // Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка. – 2009. – № 18 (181). – С. 158-162.
4. Егоров О. Г. Русский литературный дневник XIX века. История и теория жанра. Исследование / О. Г. Егоров. – М. : Флинта, Наука, 2003. – 280 с.
5. Золотухина-Аболина Е. В. Повседневность: философские загадки. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 256 с.
6. Ільків А. В. Жанр щоденника в українській літературі другої половини XX – початку XXI століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.01. / А. В. Ільків. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.
7. Калинина Е. И. Системно-структурное моделирование внутрижанрового пространства гипержанра «дневник» : на материале британской лингвокультуры : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.19. / Е. Н. Калинина. – Кемерово, 2013. – 24 с.

8. Космеда Т. А. Ego i Alter Ego Тараса Шевченка в комунікативному просторі щоденникового дискурсу : монографія / Т. А. Космеда. – Дрогобич : Коло, 2012. – 371 с.
9. Кочетов А. В. Щоденник О. В. Дружиніна : типологія жанру, поетика, історико-літературний контекст : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.02. / А. В. Кочетов. – Херсон, 2006. – 24 с.
10. Криволапова Е. М. Жанр дневника в наследии писателей круга В. В. Розанова на рубеже XIX–XX веков : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.01.01. / Е. М. Криволапова. – М., 2013. – 48 с.
11. Михеев М. Ю. Дневник в России XIX–XX века – это-текст, или пред-текст [Электронный ресурс] / М. Ю. Михеев. – Режим доступа : <http://uni-persona.srcs.msu.ru/site/research/mihev/kniga.htm>.
12. Мишида С. Иван Франко: Психопоетикальна студія / С. Мишида // Наукові записки. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград : Вид-во Кіровоградського державного педагогічного університету, 2006. – Вип. 69. Ч. 2. – С. 14-25.
13. Морозов А. О. Мандельштам в записках щоденника С. П. Каблукова / А. О. Морозов // Літературний огляд. – 1991. – № 1. – С. 77.
14. Петешова О. В. Особенности реализации языковой картины мира в текстах литературной диаристики : на материале дневников немецкоязычных писателей XX века : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.19. / О. В. Петешова. – Калининград, 2009. – 17 с.
15. Пигров К. С. О перспективах практической философии: тематизация Дневника / К. С. Пигров // Исламская культура в мировой цивилизации и новые идеи в философии. – Уфа-СПб. – 2001. – С. 265-286.
16. Сирко І. М. Сучасне щоденниковознавство: бібліографічний покажчик / І. М. Сирко [наук. ред. д. філол. наук, проф. Т. А. Космеда]. – Дрогобич : Посвіт, 2013. – 318 с.
17. Соловйов В. С. Философия искусства и литературная критика / В. С. Соловйов. – М. : Искусство, 1991. – 701 с.
18. Щедрина Т. Г. Когда уходит «сфера разговора»... По дневникам Густава Шпета и Михаила Пришвина / Т. Г. Щедрина // Вопросы литературы. – 2009. – № 4. – С. 349-379.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ірина Сирко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германських мов та перекладознавства, докторант кафедри мовної та міжкультурної комунікації Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: діаріумологія (щоденниковознавство).

УДК 811.512.161'42

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ТУРЕЦЬКОГО РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ

Катерина ТЕЛЕШУН (Київ, Україна)

Аналізуються специфічні особливості тексту реклами. Розглядаються основні вимоги, що висуваються до рекламних текстів: стислість, логічність, цілісність, яскравість, метафоричність. Містяться результати дослідження особливостей функціонування лексичних одиниць в турецьких рекламних текстах.

Ключові слова: рекламний текст, турецька мова, слоган, заголовок, основна частина, метафора, кліше.

The specific characteristics of advertising text are analyzed. The basic requirements that apply to the advertising texts such as conciseness, consistency, integrity, brightness, metaphoric presentation are considered. The paper also contains the results of a study of the functioning of lexical items in Turkish advertising texts.

Keywords: advertising text, Turkish language, slogan, title, main part, metaphor, cliché.

Останні десятиліття характеризуються зростанням інтересу до вивчення текстів реклами. Рекламний текст як предмет мовознавчого дослідження ставав об'єктом аналізу таких вітчизняних та зарубіжних мовознавців, як Л.О. Баркова, О.І. Зелінська, Ю.Б. Корнєва, М.М. Кохтев, Н.М. Лисиця, Т.М. Лівшиц, Сіленко Н.В., І.О. Соколова, Л.Г. Феценко, М. Шадсон та ін. Реклама є особливим типом тексту й характеризується низкою специфічних особливостей. Незалежно від об'єктів та цілей реклами, форм реалізації і пов'язаних з цим істотних, в основному лексичних відмінностей, усі рекламні тексти мають спільні ознаки та особливості складових частин, обумовлених прагматичною метою – орієнтацією на купівлю товару.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю різнобічного вивчення турецьких рекламних текстів з огляду на поширеність даного явища, відсутність універсальної класифікації, у той час, як якість мовного наповнення рекламних текстів суттєво впливає на якість рекламування.

Предметом дослідження є особливості функціонування лексичних та граматичних одиниць в турецькомовних рекламних текстах. **Об'єктом** – друковані турецькі рекламні тексти.

Метою даної статті є дослідити структуру та типологічні ознаки рекламного тексту. Дана мета зумовлює низку завдань, а саме: надати дефініцію досліджуваному типу тексту; визначити особливості функціонування лексичних одиниць та граматичних структур в турецькомовних рекламних текстах, розглянути функціональні особливості речень, що використовуються в рекламних текстах.